

Johan Per Greijner Svendsen¹

Brekkestø pr. Kr. Sand S

SS Jäger-Schi-Bataljon

«Norge»

Dag- og Minnebok

Avskrift fra håndskrevet manuskript - Geir Brenden og Arne Håkon Thomassen november 1998

¹ 28 år gammel befal i Arbeidstjenesten.

1943

29 mai om kvelden - beskjed om innkallelse til krigstjeneste. (utydelig) reiser snarest den følgende dag. Møte i Oslo snarest. Verden sto plutselig stille - hvordan få sagt det til Kari ? Huset var jo nettop i orden - Kari venter en liten - Herregud - det er ikke lett å følge pliktens bud.

30 mai - tok avskjed med karene. Det var vanskelig - den (utydelig)... - de har tatt dem med.

2 juni - lægeundersøkelse - må til øyenlæge.

14 juni - godtatt. Avventer nærmere ordre - skal delta i Skibataljonen.

En herlig sommer med Kari, men bakom glæder og lykken venter avskjedens stund. Vanskelig å trøste henne - det er så tungt for meg selv, men en får prøve å spille skuespill og bevare smilet til støtte (?) for de andre.

18 aug. Mitt livs tyngste dag hittil. Måtte jeg snart igjen kunne ta Kari i mine armer og arbeide for henne og barnet som skal komme. Gudskjelov at et barn er underveis slik at jeg kan leve videre i det og Kari kan ha noe om det værste skulde skje. Måtte Gud la meg komme tilbake så gleden og lykken igjen kan lyse i og (?) på de kjære hjemme - stakkars min elskede mor - om du visste hvor ondt det var å forlate deg og hvor glad jeg er i deg. Hva du har sagt mor - skal jeg holde.

24 aug. Møtte til tjeneste - er nu igjen - for hvilken gang - menig. Avventende krigens gang.

Tjenesten i Holmestrand.

Skuffet - dårlig disiplin i avdelingen. Bedre da junkerne kom. Stemningen i avdelingen mindre bra. De negative overdøver de idealistiske positive. Hjemlengselen stor.

Avreisen fra Oslo

Typisk avreisestemning på båt og brygge - vi forsinker delvis massen av de andre som reiser. Ingen store svadaer - kun en flokk som i det stille drar ut for å kjempe for landet. Hvordan får vente til vi kommer tilbake. Montro når det blir ? På bryggen står en enslig stille ung pike. I hånden en bukett lyng blomster - ser så en - som og forlatt ut - blanke tårer i øynene. Alle i kompaniet kjenner henne - da vi marsjerte i Oslo gikk vi flere ganger forbi henne. Hun så på oss - sørgmodig - så etter en som ikke lenger gikk som leder av første lag første tropp. Han var blitt igjen deroppe - langt inne i de dype skogene ofret han sitt liv for henne og for sitt folk. Nu står hun på bryggen og vil en av vennene hans gir hun buketten - «Legg den ned deroppe som hilsen fra meg og de andre», sier hun. Gråten tar henne og hun må gå - en stille-ukjent pike - en av de mange som mistet sin kjære. Fortøyningene går - byen fjerner seg mere og mere - solen synker og herlig septemberkvell hilser oss som avskjed - måtte det være et lykkelig land vi vender tilbake til. Måtte det skånes for krigens herjing. Måtte folket forstå sin tid.

Fra 750 (250 ?) unge struper toner «Gud signe deg Norge» utover den stille høstblanke fjord. Hvor forsvinner ikke dagliglivets bekymringer i slik en stund - hvor klart blir ikke målet - hvor stort blir ikke landet - bakom alt ligger krigens tunge alvor representert i den grønne uniform vi alle bærer, og redningsvestene vi må ha på.

Middagstid 5/9

Landet svinner i disen i nord. Tankene, minnene, strømmer på meg der jeg sitter alene - Følger kyststripen mot vest - ser for meg alle kjære- Det blir nok en tid før vi ses igjen. Tenker på det slitet en må ha før den store gjensynets dag kommer. Menneskeheten er sandelig ikke kommet langt. Hvor jeg skal være glad dengang kursen igjen går mot hjem og kjære.

Ålborg 6/9

Bytter tobak i penger - penger i mat - spiser bøtkaker, drikker fløte- utrolig hva der rummes i en soldatmave. Lang togreise gjennom Danmark og Tyskland. Spiser og sover. I Stettin var meget ødelagt på et område ved inngangen til byen. Hørte om natten om Italiens kapitulasjon. Nordmennene er rare, bare flirer litt, trekker på skuldrene - makaronimenn - degos - ferdig med det. Passerte grensen til Polen om eftermiddagen den 9/9. Her smalt det nok bra for 4 år siden. At et stykke land som dette stille, fredelige bondelandet i koridoren skal kunne være opptakten til så meget sorg og elendighet.

Danzig

Koselig by -

13/9. Stevner nordover fra Danzig. Internasjonal forsamling ombord. Frigitte krigsfanger-finner som har måttet kjempe på russisk side- Org. todt folk av alle nasjonaliteter. Alpetropper fra Jugoslavia. Nordmenn - alle umulige tungemål. Men alle i samme lands uniformer. Talte med en av krigsfangene: sloss for Finland i 1940, kom under Russland etter freden. Familien sendt til Sibir. Innrullert i den russiske hær. Sloss mot Tyskland - fanget - frivillig i den tyske hær. Sloss snart mot Russland såret og utmerket - nu frigitt og på vei til å bli soldat påny i den finske hær, og ringen er sluttet.

Innseilingen til Åbo (Turku) var strålende - lave bevokste holmer under en fantastisk soloppgang. Fikk hjemlengsel av å se på det - mintes så seilturen sommeren 1942.

Der er et merkelig forhold mellom tyskerne og finnene. Trods at de kjemper sammen er forholdet mellom dem svært kjølig. En merker det her med at finnene lyser opp og blir begeistret når de hører at en er nordmann, mens de helst ikke vil ha noe å gjøre med de tyske soldatene.

Der er en himmelvid forskjell på holdningen hos den tyske og den finske soldat. En kan sammenligne den finske med den norske i sin tid. Soldat og antirussisk er han dog på sin hals. Om han er så antikommunistisk som han er antirussisk tror jeg neppe.

Togreise Turku - Oulu. 30 mann i en liten kuvogn. Risting og dunking uten like. Snilefart. Kjedelig landskap. Jorden er dårlig dyrket sammenliknet med hjemme i Norge - Vi nordmenn har sandelig ikke noe å lære av de land vi har reist gjennom, hva jordbruket angår. Jeg blir mere og mere stolt over å være nordmann, og over det norske folkelynnnet (.) når en tenker på hvordan vi kunne hevde oss ovenfor våre naboland og andre land, så kan en gråte når en tenker på de nuværende forhold, men samtidig - hvilke perspektiver gir det ikke for framtiden.

Den første tiden i Oulu.

Uvisshet preger stemningen i kompaniet. Jeg føler meg ikke hjemme. Lengter. Synes jeg kaster tiden bort. Sløves åndelig. Ånden i kompaniet ligger på et heller lavt nivå.

Kvinnfolkprat, banning og dårlige historier er det en mest hører. - Hører ad omveier at jeg er aktet og respektert av de andre karene i kompaniet. Håper jeg klarer å kunne være litt til hjelp for å bedre stemningen slik at vi kan bli en idealistisk flokk og bære navnet frontkjempere i ordets rette betydning. Du (?) er jo siste tiden blitt litt skuffet i så måte. Det går mere og mere opp for meg at det å ha vært frontkjemper ene og alene skal kvalifisere til ledende stillinger hjemme, er blank løgn. La innsatsen belønnes med anledning til å kvalifisere seg når en kommer tilbake og så får de som er egnet til det, bli tildelt ansvarsfulle stillinger. En mann som kun gjør sin enkle plikt bør i selve oppgaven se belønningen.

Bataljonssangen

Den første gang da jeg dro ut
da hvisket lille Anne
«Å kjære du må være tro -
og bli hos meg i landet»
Men jeg sa: lille venn,
jeg må videre frem,
mine venner, jeg synger med dem
Kamerater - skisoldater
vi er tro mot Norges bataljon.
For å verne Nordens hjemme (?)
ut vi dro i kamp for vår nasjon.
Tralala a la-du skal sanne
at vi er de beste menn
Tralala a la - lille Anne
kun med seier kan du få meg igjen

Da første permen var forbi
da gråt hun lille Anne
«Å kjære du må tro meg bli
å bli hos meg i landet»
men jeg sa: osv

Kamerater - skisoldater
Vi vil bli Norges bataljon
For å verne Nordens hjemme (?)
ut på ski i kamp for vår nasjon.
Trala la osv.

5 oktober

Fyller 28 år idag - feiret dagen for meg selv - var på reise fra Oulu til Kemi- i Oulu hadde jeg en bedre middag - savnet selskap og da først og fremst Kari. - Hvor meget skulde jeg ikke gitt for å kunne ha vært sammen med henne idag - Forresten sårt å sitte slik alene i hyggelige omgivelser og la minnene strømme forbi - hvor meget er ikke hendt siden sist fødselsdag - hvor lykkelig har jeg vært i dette året - hvor takknemlig en må være over å ha hatt slikt et år - synes ikke jeg har gjort meg fortjent til det - Hvor jeg elsker Kari - hvor ønsker jeg ikke å kunne gjøre henne sorgfri og lykkelig - og så gjør jeg henne kanskje det motsatte - nei - lille Kari - du forstår meg nok - Forstår nok at det jeg gjør er for å skape en lykkelig framtid for deg og barnet vårtog for alle de andre som selv ikke har øynene åpne for tidens krav til enhver. Måtte jeg neste fødselsdag kunne være hos deg og småen -

Godt å ha slike gode minner å se tilbake på - godt å kunne kjempe for det en annen er redd her i verden - jeg er trods alt lykkelig med ungene som de er trods savnet -

Oktober

Måneden har gått utrolig fort. Den meget omtalte underførerskolen er etter min mening blitt en eneste stor fiasko. Ånden i kompaniet er dessverre blitt stadig dårligere - endel skyldes nok at tjenesten er kjedelig, men hovedskylden er at karene er blitt lurt m. h. t. tjenestetiden. Det later ikke til at befalet forstår hvor skoen trykker, jeg hadde heldigvis ikke noe romantisk syn på hele greia da jeg dro, for det ville ha vært en sørgelig skuffelse da å ha vært (?) og sett alt falle i grus. Hos de (?) er nok idealismen o.k. men samlet finnes det nesten ikke. Håper bare sakene må ordne seg før de nye karene kommer, slik at det skal smitte over på dem. Merkelig at de ledende ikke har lært av Legionen. De fleste var jo med der og så feilene. Nu går de igjen oppi med begge beina. Med luen (?) kommer en nok ingen vei. På en måte virker ikke befalet voksent nok. Det er sørgelig å måtte være menig, og ikke kunne gjøre noe for å rette på tingene. En kan jo ikke engang prate til en offiser som i sine distinksjoner ser all verdens klokskap samlet. Slik er de fleste. Jeg begynner å miste troen på at vi kan klare oss selv.

November

Måneden gått fort - skyldes delvis sykehusoppholdet og det gode og hyggelige kameratskapet det var på stuen vår. Glad over at jeg kom til å ligge sammen med Westby. Setter stor pris på hans kameratskap. Håper det kan vare også senere når vi kommer hjem.

Ble plassert i 4 kompani. Ikke videre begeistret for det, men det blir kanskje bedre enn ventet. Gla over å den tillid at jeg ble mottatt som gruppefører selv om jeg var borte en tid fra utdannelsen. Stemningen i kompaniet er blitt noe bedre siden den nye inndelingen, men mørke skyer later til å stige opp grunnet oppdaget forfalskning av det gamle kompanis meldeskjemaer. Et års siden er straks over og «Kriegsdauern» er satt istedet. Håper rette vedkommende blir tatt (?). Angsten for en Legion no 3 vokser hos de fleste av oss. En begynner å tro at visse krefter bevisst arbeider på å ødelegge oss som norsk avdeling. Begynner mere og mere å forstå at hvis vi ikke hadde Germanske SS hjemme så ville vi nok få ennu flere beviser (?) med tyskerne enn vi får. Håper bare at Germ. SS må klare å holde sine linjer, og at idealismens form der må kunne holdes høyt.

Desember

Måneden er begynt med stort krakk. Så og si samtlige i kompaniet har søkt Entlassung grunnet kontraktsbrudd. Sørgelig at slike ting skal forekomme. Hvis ikke straks rette instanser blir satt i bevegelse og saken blir klarlagt i sin fulle bredde vil det ha sørgelige følger for hele bataljonen-

Ble uttatt til (?) for 4 kompani. Tror nok jeg skal få den nødvendige tillid slik at jeg kan utføre saken knirkefritt. Hadde en kontrovers med kompanisjefen i saken (?) månedspakkene. Kom forresten å få anledning til å komme fram med sitt syn og sine meninger. Mange ganger ønsker jeg at jeg hadde sølv på skulderklaffen (e ?) slik at en var likestilt og kom bort fra «javel» klassen.

8/12 En skal høre mye før ørene detter av. Samtlige på «haugen» har fått alkoholsperre. Det er visstnok ikke bare de menige som trenger opplæring om drikkekultur. Det er nemlig (tre ?) representanter for kompaniet og nordmenne. Som mesteren er så blir hans svenne.

Var med i rettssak idag. Morsomt å se at de tre månedene jeg som førstemann foreslo virkelig ble sluttstraffen. Den fylla, den fylla-

Det som kom fram i attesten (?) setter sandelig et litt komisk lys på. «Nu har fylkesfører - meldt seg til fronttjeneste». Med stor svada- og om en stund: «Etter tapper innsats er nu fylkesfører- kommet hjem og trer inn i sin gamle stilling». Bare store svada. Den menige mann, den virkelige ukjente soldaten derimot, for ham er det (?) med svada. Han gjør sin plikt - slods - kun hans nærmeste bekymrer seg om ham. I avisen kommer han kun hvis han faller.

En har inntrykk av at «6 måneders og 1 års idealistene» har lettest for å komme fram og blir betraktet som de rette og beste. Målet for de fleste ser ut til å være hurtigst mulig å få frontkjempnavnet for så å komme hjem og sole seg i ly av dette.

«Ich sehe schwarz», som det heter på «nynorsk». Bevares hvor vi mangler et mannfolk, en fører, heroppe. Når jeg tenker på hva vi i AT fordrer av en fører m.h.t. vandel og framferd og ser hvordan det er her, så kan en bare riste på hodet. Skal jeg komme til å ha den nuværende kompanisjef som sjef ved fronten så søker jeg meg over til et annet kompani. Synd at en ikke selv har skulderklaffer og stjerner. Tenker av og til å reise til Tölz bare av den grunn at jeg da kunne få sjangs til å gjøre noe for å rette på sakene. Å gå som menig og se så meget dritt uten å kunne rette på det er mange ganger uutholdelig. Det er i lengden vanskelig å si - javel - til alle tider. Men Her kan en sandelig eftersøke idealismen med lys og lykte. Hvis framtidens frontkjempere som sådan skal få noe å si i vårt land, og den ånd som hersker skal fortsette, så sier jeg fri og bevare meg. Nordmennene passer ikke til å bli et «javel folk».

Hvis vår selvstendige frontinnsats skal være avgjørende for Norges framtid og eksempel overfor tyskerne, ja da kan vi liksågodt pakke sammen straks. Det hjelper jo ikke hva en søker å opparbeide av idealisme og uegennytte. Her å tale om germansk felleskap er som å tale om krigens matematikk for australnegre. Kaldflir sitter igjen. Hvor hadde ikke (?) rett ? Hvis ikke jeg selv så fullt og helt ut stolte på Tysklands fører og vår fører samt lederne for SS så pakket jeg sammen. Jeg håper at troen på våre folks evner og blodsmessige arv og søker derigjennom å få svartsynet vekk.

Gåte: «Hvorfor har Tyskland så mange forbundsfeller, men så få venner?»

Hvor ofte har jeg ikke skammet meg over å være nordmann, når jeg ser hvordan mange nordmenn kan oppføre seg. Er jeg blitt spissborgerlig eller hva er grunnen? Hvis ikke sakene og karene blir bedre når vi kommer til fronten så gjør jeg alt for å komme fri hurtigst mulig. Da finner jeg at en har større oppgaver hjemme. Jeg føler meg selv som et redelig menneske og tror snart at en bare av den grunn skal være hjemme slik at der blir noen som ikke aftrer med fusk og fanteri. Siste historie var Kjølner. Stor i NSUF men stor i svartebørs. Nydelig eksempel på det nye Norges ungdom. Det var bedre de skrev litt mindre propaganda (?) og litt mere eksekusjonsordrer ovenfor våre egne. Skytes burde de.

Jeg akter og forstår bedre og bedre våre redelige motstandere hjemme. Beklager bare deres livssyn. Men hvordan er det med livssynet på vår side? Gullet og kremmerens livssyn er nok det drivende. Møkk. Falsk. Begjær og egoisme hersker. Skitt i idealene. Leve meg selv. (?) montro om ikke visnart er ved tredje korsveg. Vil vi da ha noe å si til forsvar? En får håpe det bedre. Krigen vinner vi, men freden? Skulde ønske jeg hadde evner og anlegg til å drive i politikken. Har noe å si. Jeg tror forresten ikke jeg er hard nok, Tror dessverre for godt om menneskene, den troen begynner heldigvis nu å svinne. Håper ikke den sviner helt (?).

1944.

Jeg ser lyst på fremtiden, uvisst av hvilken grunn. Tankene på Kari, på lykkelig familieliv sammen med henne og våre små, har jo levet i meg hele julen. Når en tenker på noe gildt så blir vel også synet lyst. Derfor antakelig min stemning. Ved årsskiftet da klokken slo gikk jeg ut og hilste det nye året, hilste stjernene og bad dem lyse til min Kari med hilsen fra meg. Og jeg ba at året måtte bli godt for meg, ba til Gud som min mor har lært meg. Ja måtte året bli godt. Måtte det gode seire i verden, rette n seire, og verden bli slik at alle kunne bli lykkelige. Krigen har sandelig ødelagt nok nu. Jeg synes så synd på den ungdommen, særlig pikene «som smittes av tiden og går i hundene for fuld musikk» (?). De er her som hjemme, livslystne kvinnfolk eller retttere sagt piker og egoistiske, barnslige mannfolk.

Havnet på lasarett igjen den 17/1. Angina og mandler passet med øreverk. Inderlig forbanna over at det skulde inntreffe akkurat nu under kurset. Vel det ordner seg nok. Best å bli frisk igjen. Søstrene her på lasarettet virker meget mere hjemlig og, skal en si beslektet med oss nordmenn, enn tilfellet var på SS lasarettet hvor det var tyske søstre. Her er de finske, men mange av dem svensktalende. Der er en helt annen hyggelig tone over dem her. Rart er det, for med finnene i sin almindelighet føler jeg mig langt fra beslektet. De som ikke er av svensk avstamning, er mig likeså artsfremmed som russerne. Nei, jo mere jeg ser av verden og dens folk, desto høiere setter jeg skandinaviens. Men jeg før nok synes at Winsnes overdrev og hadde litt meget selvros så mener jeg nu at han var for tam. Lærer nordboer å kjenne sig selv og å ville (...) kunne beherske verden i kraft av vårt blod. En ser forskjellen så godt her hvor en har finner og svenskfinner i samme uniform.

SS lasarett Oulou 24.2.1944

*Meinem Lieben
Greiner Svendsen
wünsche ich für die
Zukunft alles,
alles gute und
viel Soldatenglück.*

*Ihre Schwester
Magdalena Sobottel*

20/2-44

Fikk endelig brevet om at sønnen er kommet vel til verden. Ble så utrolig lykkelig over å høre det. Fremtiden ble liksom plutselig så lys og så sikkert, så rik. Imorgen skal jeg dra fremover, men bevisstheten om at hjemme er en kommet til verden som bærer mitt blod, har den arv jeg selv har, og engang i fremtiden vil vokse opp og arbeide videre med mine idealer, gjør alt så lett. Nu kan liksom intet ondt hende. Livet går jo videre i han. Den eneste sorg jeg har hvis noe skulde hende er sorgen over at jeg vil skape sorg derved hos mine kjære. For meg selv er veien så klar.

Den 21de og den 26de hadde vi bombeangrep Oulou. Var i byen første gangen. Det var interessant å huske reaksjonen på mig selv under angrepet. Jeg var så rolig som jeg hadde ventet. Ens egen person kom helt i bakgrunnen. Enkelte bomber kom ubehagelig nær. Det samme gjaldt den 26de. Der lå jeg i Waldlager. Det er bra å få litt ildtåp før en kommer fram.

27/2

Helt siden beskjedet om småen kom, kretser tanken om de hjemme nu. Jeg er så gla, så lett til sinds som aldri før. Dessuten bare jeg kunde uttrykke meg på (?) og dermed gi Kari mine tanker og følelser. Jeg elsker henne så høyt. Føler varmen i hjertet når jeg tenker på henne.

10/3-44

Har nu vært i Kiestinki i 10 dager. Kom tilbake til Nachrichtenavdelingen. Er fornøyet med det. Fronten er nærmere nu, det har vært temmelig lystig (?) i noen dager nu etter skytingen å dømme. Det er rart, jeg tar det som om det er den mest naturlige ting av verden med skytingen, russiske fly og slikt. Som om en hadde vært her til alle tider. En sier (?) om en som er falt, og kommentaren blir «Trist - han var slik en prima fyr» også ferdig med det. En ser at det er begravelse borte på krigskirkegården, men ser så helt upersonlig på det. Bra det er slik med meg, en så ble det jo umulig å være soldat. Det skal bli så interessant å se hvordan en reagerer når det blir krig for alvor. En var jo oppe i det i Norge, men her er det jo litt større forhold. Stemningen og forholdene i bataljonen later nok også her meget tilbake å ønske. Det er det samme som går igjen fra Oulu. Entlassungsfeberen har grepet om seg igjen. Det beste som kunde gjøres tror jeg var hurtigst mulig å kvitte seg med disse folkene. Flere av førerne later heller ikke nu til å være de ansvarsbevisste og voksne mannfolk de burde være.

Slutten av mars

Har nu ligget en tid i første linje og er blitt innlevet i forholdene. Dager og netter er gått i ett, og de urolige dager fra Oulu og Kiestinki er nu forbi. I nærmeste (?) framtid, kanskje allerede i natt later det til at det store hjulet blir satt i gang for alvor. Ivan er oppmarsjert med diverse mengder og lar vel nu ikke vente stort lenger på seg. At det vil gå temmelig rundt nærer jeg ikke den minste tvil om. Der ligger således temmelig bra med spenning i luften, og forberedelsene til den store mottagelse er truffet på alle områder. Påsken som nærmer seg later således langt fra å bli fredelig. Hvordan vår avdeling vil klare seg er jeg av og til i tvil. Kamp-erfaring har jo de færreste, og utdannelsen for enkelte er temmelig svak. Jeg tror dog at når den første støyten er over, så vil karene te seg som soldater. Angsten for det ukjendte er jo en alminnelig foreteelse. Det å ligge og vente på det første skudd er langtekkelig. Når først det smeller går det meste automatisk.

Ivans hensikter her har han ikke holdt skjult, han vil ha et gjennombrudd her for å dra videre vestover. Muligens vil han presse oss noe tilbake, men noe gjennombrudd vil nok bli hardt for han. Håper vårløsningen vil komme tidlig og fort da det vil lette oppgaven for oss betydelig. Den kommende måneden vil således bli temmelig avgjørende. I det hurlumhei som kommer tror jeg nok jeg selv vil komme ned på bena. Det som jeg engstes for er hvordan de hjemme vil ta det når meldingene herfra begynner å komme dem for øre. Mitt eget ve og vel blir på en måte så ubetydelig. Jeg har en sikker følelse av at skjebnen vil stå meg bi, og om noe skulde hende så har jeg jo småen hjemme til å ta opp kampen for det gode etter meg. Det gir slik ro og sikkerhet.

9/4

Tiden siden jeg kom hitopp har vært anstrengende. Særlig siden jeg kom til AA. Spähtrupp på Spähtrupp, natt og dag, men kondisjonen er i orden. Jeg merker jeg klarer anstrengelsene vel så bra som de andre. Igår hadde vi en svart dag, minst en tredjedel av våre var såret eller fallt. Russerne var sterke og at de ikke slo oss sønder og sammen er utrolig. Artilleriet og granatwerferne skjøt uforskammet bra. Så og si samtlige offiserer var såret, fra bataljonssjefen og nedover. Av oss i funkavdelingen er en falt og 10 såret. Jeg var for anledningen ren infanterist uten apparat. Vekslet mellom gevær, mp og mg. At jeg kom fra det uten mén synes jeg er utrolig. Jeg skal innrømme at en føler seg liten når granatene hagler ned og luften vrirler av kuler som mygg en sommeraften. Når kamerater ligger såret eller død i flokker rundt om, da føler en lett at en gjerne vil leve. Da jeg lå slik i sneen og gjorde meg liten i granatbygene gjorde tanken på at jeg hjemme har småen til å fortsette slekten, meg rolig. Nu da alt er over er det hele som en drøm. Jeg har ikke lyst til så altfor mange slike dager. Til å være første gang det avr riktig kraftig alvor med kanoner og slikt, så føler jeg at jeg gjorde det ganske bra. Fikk ros av min sjef. Men jeg var heller litt mindre vel til mote da russerne stormet fram med «hurra» fra tre sider og jeg var sikker på at vi skulde bli overrent.

20/4

Ble idag utnevnt til Unterscharführer og senere på dagen fikk jeg jernkorset for bråket den 8/4. At jeg ble uscha forundrer meg ikke så meget, men jeg hadde likevel ikke ventet å bli det så snart. Samtlige førere maser om at jeg bør gå til Tölz, men jeg holder stann. Har svært liten lyst til å gå den veien. En blir så bundet på alle måter. Jeg tror derfor neppe jeg slår til selv om jeg nok innser de fordelene det vil kunne gi meg. Jeg vil i alle fall først på permisjon. At jeg fikk jernkorset i den tiden jeg tilfeldigvis var i en tysk avdeling gleder meg. Da blir jo ethvert skumleri om bekjendskap med førere o.l. borte. Likedan er jeg gla over å ha fått det som

Sturmmann og ikke som fører av en eller annen slag. Det gleder meg å gjøre ære på Norge på den måten. Der er jo så mange gjør det motsatte i sin opptreden og framferd heroppe. Rart jeg ble den første i bataljonen vår som fikk EK. Jeg hadde jo ventet at da jeg kom inn i Nachrichthenavdelingen så var det minimale sjangser til den slags utmerkelser og at jeg derved måtte (...) slikt. Jeg har altså flaks. Kom tilfeldigvis til A.A. og ble tilfeldigvis innsatt slik at jeg gjorde det bra. Slapp heldig fra sakene, og fikk således tilfeldigvis EK.

P.S. 1981

På grunn av denne hendelsen fikk jeg permisjon i juni - 1 uke hjemme. Mens jeg var underveis ble kompaniet mitt overrent av russerne. Nesten alle strøk med.

Skjebnens rare veier ?

På Spähtrupp 29/4.

Beskjed om kvelden kl. 22.00. Gjør klar til Spähtrupp, meld deg ved Regimentjagduget morgen tidlig kl. 3. Nu ja, intet å gjøre med det. Er jo trett, da jeg først i morges kom inn etter en tur, men dette jagduget er sammensatt av bare gode skiløpere fra regimentet. Klokken 12 rusler jeg avgårde, 4 kulturminner å gå. Herlig føre med nymåne og stjerner over den hvite sneen. I nord ser en himmelen rødme av solen som ikke er langt under horisonten. Det er stille, bare hvislingen av skiene røper at to mann er på vei over flatene. Som to hvite spøkelser farer vi avsted. Tankene vandrer. Hver tenker på sitt, på de hjemme, på turen imorgen som nok blir hård. Aldri lenge hviler tankene på en ting, men flakker stadig rundt. Billeder kommer og går. På en liten høyde stanser vi og tar en røyk. Jeg nyter synet av den herlige naturen, min kamerat er opptatt med skiene sine. Enkelte kraftuttrykk fra ham ødelegger nesten stemningen min. Han har ingen sans for hvor herlig alt er denne sene nattetimen. Føler ikke kontakten med den fredfylte naturen. Jeg banner av prinsipp ikke, og da jeg spør hvorfor han egentlig bruker slike unyttige ord, ser han uforstående på meg.

Vi kommer til regimentet og får bragt iorden papirene for turen og får beskjed om at skitruppen ligger nok en kilometer videre. Rusler videre og driver en lang stund rundt før vi endelig finner dem der de har sitt hjemsted i noen finnetelt i dypeste skogen. Herinne er det varmt og vi slenger oss ned på en brisk og søker litt søvn før vi skal dra avsted. Søvn er der med engang. En trenger ingen seng for å sove heroppe. Klokken tre blir vi vekket. Så er det vanlig avmarsjstemning. Det rasler i mp'er og geværer. Skiene får sin siste overhaling. De fleste tygger ennu på siste rest av frokosten. Så - alt klart - og vi glir nedover skoghellingen mot sjøen som ligger hvit og skinnende foran oss. Der samles vi igjen og sjefen klarlegger dagens oppdrag. Ivan er sannsynligvis i området ved X og vi skal undersøke hans styrke og klarlegge hvor han akter seg hen. Vi er bare 22 mann og skal ikke innlate oss i særlig kamp.

(...)

Vi ser straks at her er samtlige skiløpere som får skiene til å gli. Føret er jo også prima. Vi passerer en liten (...). Det er nordmenn som ligger der. Jeg får tid til å rope en liten hilsen til en av postene som jeg kjenner. (...) og så er vi igjen forsvunnet i skogen. Av og til stanser vi - lytter - men intet å høre - ingen skilyder fra russerne - raser vi videre. Foran åpne strekninger, de utallige myrer som skogen er full av her... (...) Overalt sees spor etter steder hvor Ivan har ligget og ventet på oss eller omvendt. Ofte blir samme sted benyttet vekselvis av ham og oss.

Men skogen er stor og det er ikke ofte vi tørner sammen. Skarpe øyer med skogvant blikk omtrent alltid bort mot skogranden (?) ligger og sjelden kommer det til at vi går i fellen. I lurestillingene ligger alltid rester etter dem som har ligget der. Ivan reklamerer med «Ham» fra hans kamerat Roosevelt, vi med sjokoladepapir - cigaretter m.m. Videre gjensidig utstyr. Han trykker frontavis for oss. Vi det samme for ham på russisk. (?)papir kan også brukes til visse formål, og kommer vel med derute i skogen. Så pludselig stanser vi, friske skispor vestover, straks kvitrer meldinger til regimentet om at ca. 200 russere for ca. 8 timer siden er ruslet vestover. Vi får tilbake ordre om å følge etter. Etter en stund dreier sporene mot nord, så østover. Vi kommer til en nettopp forlatt lurestilling. Ivan er dradd videre østover. Hjem til sin feltvakt som ligger litt lenger øst. Og våre ski peker igjen mot nord. Igjen farer vi over myrer og gjennom urgammel skog hvor trærne ikke blir hugget, men står til de faller av elde. Vi krysser oss gjennom. Etter 5 timers fart er vi ved vårt nordligste punkt. Ved T-sjøen, over den hvite flaten på den andre siden ligger en landsby. det ryker fra husene, og i kikkert kan vi se folk rusle rundt. En times tid blir vi liggende her - nyter solen, spiser litt og røker. Det er godt å strekke lemmene på en haug med granbar. Vi har nu tilbakelagt ca. 30 km. Nå er det igjen oppbrudd. Nu går det mot øst, mot solen som stråler herlig i ansiktet. Vi går litt mere forsiktig nu - Ivan er ofte her og henter tømmer. Her og der ser en merker hvor han henter høy slik som vi på våre utslåtter hjemme.

Vårt østligste punkt er nådd, og vi legger oss i stilling. Igjen ved en sjø, litt mindre enn den første. På den andre siden ligger en russisk feltvakt. Det ryker fra bunkersene. Russerne rusler rundt og sysler med vedhugging og annet «husarbeide». Vi er uvilkårlig forsiktigere her. Ivan later til å være hjemme idag og vi lar ham ifred. Vi går sydover, passerer nok en feltvakt. Her har Ivan vært ute i natt, men sporene viser at han er dratt hjem igjen. Lenger syd drar vi gjennom en lurestilling. Her støtte for en tid siden en av våre tropper her sammen med Ivan, som lå i lurestilling. (...) Bortkastede (?) og effekter ligger slengt i sneen. Også vi hadde et viss tap dengangen. Et og annet klæsplagg ligger i sneen og røper hvor de falne har ligget. Der er en viss uhygge om slike steder selvom sneen søker å dekke over sporene.

Vi jager videre - forbi en av oss liten forlatt feltvakt. Her samlet politikompaniet lus her i amrs. Haugevis av faldne ligger foran stillingene. Nesten 100 stykker. Resten av styrken tok stukasene seg av da de var på hjemveien over en sjø. Det var ikke mange som kom tilbake dengangen og kun de beste. Vi tar oss nu en hvil - ligger en hel time i den strålende solen (...). Jeg har en lang prat med sjefen - Brauch (?) - han taler bra norsk. Har ofte deltatt i konkurranser i Norge og kjenner godt våre storløpere. Skiene får en overhaling, solen gjør sneen kram så det blir nok tyngre å gå utover eftermiddagen. Slitne er vi alle mann så skiene bør helst gli bra. Så peker endelig skiene hjemover - Vi har bare en mil igje. På veien møter vi en norsk enhet, en avdeling som skal ut og ligge i lurestilling. Dens oppdrag er mere kampmessig enn vårt så de har både mg'er og akja med. Vi prater sammen en tid og går så hver vår vei. Forsvinner i skogtykningene. Det er mørkt, svetten damper av alle sammen. Saltet svir i øynene, der svetten driver fra klissvått hår. En ønsker bare å slenge seg ned og hvile. Ønsker å drikke - men sneen må ikke spises, og feltflaskene er tomme. Humøret er allikevel bra. En ser jo at området nærmer seg. En siste spurt og vi er tilbake. Bare vi to nachrichtenmann har ennu en tid igjen. 4 lange kilometer og så er vi hjemme.(...) det at når jeg kommer fram er alt i orden. Middagen står på ovnen, vaskevann klart og bunkeren varm. Jeg er alene, de andre er ute på tokt. Hvor herlig det er å kunne stelle seg, vekk med de klissvåte klærne, vekk med svetten og så til bords. Prima middag ferdig - litt brød etterpå - en (?), og en god norsk røyk. Og så en 10 minutters tid på benken utenfor i solveggen mens solen sender

sine siste stråler. Glemt er alt slitet, og bare minnet om en herlig skitur er tilbake. Det smaker herlig og strekke seg i soveposen etterpå. Men lenge er det ikke før jeg sovner igjen. Må hvile ut til neste tokt.

Mars 81

Jeg møtte tilfeldigvis denne utgaven av samme tanker fra dengang. Tenkte: Er jeg den samme? Så jeg tingene anderledes? Min andre skjebne var jo uviss - selv neste dag var jo uviss. Nu vet jeg at mange tanker om mine medfrivillige nok var urettferdig - følelsesladet. Så jo kun utvortes overfor dem. Deres innerste tanker kjente jeg ikke. Gjorde meg nok endel for god. De var gode soldater da det røynt på. Lærdom: Dømmer ikke! Håper - tro - at jeg har lært dette.

Tiden går. Det er blitt 29/8-85 (Endelig en solvarm dag etter regntiden). Får studere spørreskjemaet fra lege Stridsklev. Begynt å sette ja/nei kryss. Syntes i første omgang enkelt, men sandelig ikke lett. Tok derfor frem den gamle dagboken. (Sto der noe nedstøvet i bokhyllen). Leser hva jeg skrev i -81. I øieblikket faller det meg inn at domsprotokollen over min vandel var: Standard for frontkjempere. 4 år + ½ års ekstra siden «... tiltalte er intelligent og burde visst bedre». (Eneste attest jeg har for intelligens). En må jo bare smile. Vel, denne intelligenskvotienten kan jo diskuteres, men en ting vet jeg at den epoken av mitt liv for 40 år siden, i krig og fangenskap, har gitt meg mye. Høres nok rart ut, men nu er jeg glad over å ha vært i situasjoner hvor medmenneskers indre jeg kommer så klart frem. Se hvordan mange gav tapt overfor situasjonen og andre mestret den (Selvros igjen?). Spørsmålne på slutten av skjemaet kan jeg bare svare på med at jeg er glad jeg kom til Norge først i oktober 46 da første frigjøringsrusen var over. Hva som har ergret meg i år, i i 40 års jubileet er «Olas» selvros. Her mener jeg ikke Olav V. Det er en helt egen historie som skjedde da vi kom til Oslo i oktober 46. Han respekterte iallefall frontkjemperne og deres innsats. Nei, nu er det valgprat i radioen. Følger med, men har dessverre mistet nesten all respekt for politikerne. Holder Stortingsreferatene og ser alt av unyttige ord som faller fra talerstolen. Og undres over med hvor liten kundskap verden styres. Farvel, nu drømmer jeg igjen. God natt -

20/4-1989

Vårlig, solrik april. Herlig på verandaen. I radioen høres ros til 50 års jubilaranten Gro og ris til 100 åringen. Gikk inn i bokhyllen og hentet minner til et 45 års jubileum i fotoalbumet. Utrolig at det er 45 år siden at jeg høytidlig blev ropt frem og med jernkorset fått takk for innsats. Uendelig lenge siden efter kalenderen, men utrolig kort i minnets verden!